

Um Paraguay

Vit fara hervoð at heita vinarliga á blaðstjóran, at hysa okkum hesar reglur.

Heimafturkominn úr Paraguay, hava vit fingið sendandi grein, sum stóð í Sosialinum 9. mai. um ferð okkara. Vit kenna tað sum eina skyldu at verja okkum viðvíkjandi tí, sum skrivað er um IWGIA felagsskapin, fyrri at eingin misskiljing skal verða.

Achéé indiánararnir vóru í 1978 savnaðir saman í eina kolóni, av einum katólskum prest í Pólandi og einum antropologi úr Amerika. Tey nevndu kolóniina »Chupa Pou».

Umstøðurnar hjá indiánarunum vóru á hesum dogum sera hættisligar. Paraguayanar vóru farnir undir at rudda skóg, fyrri at seta seg niður og dyrka jørðina. Indiánararnir høvdu ongan fastan bústað, men fjakkastu runt í skóginum, eins og tey villu djórini.

Komu paraguayanar undir ruddingarbeiðin um fram á eina indiánaralegu, vórðu øll útruddað, tey vórðu jú ikki roknað sum annað enn vill djór — »skóglús» kallast tey enn tann dag í dag.

Hetta lótu indiánararnir sjálvandi ikki sita á sær; tey byrjaðu at »veida» paraguayanar við boga og pili, tað sigst eisini, at tey ótu menniskjakjøt við sama matarlysi sum villdjórakjøt. Vóru fólk úttanfrá ikki komin til hjálpar, hevði neyvan nakar av indiánarunum livað í dag.

Í kolóniini »Chupa Pou» liva í dag umleið 300 Achéé indiánarar. Bert 3 kilometrar eru niðan til vegein har paraguayanararnir búgva, men hesi bæði fólkasløgini hava einki til felags. Tey tosa

hvor sitt mál, og paraguayanararnir viðganga eisini, at teir eru ræddir fyrri indiánarunum.

Tað hevur tikið okkum langa tíð at uppbyggja eitt vinaband við indiánararnar. Tey goðtaka nevnlaga einki fremmandafólk, og tey eru sera varin, tá onkur kemur inn í kolóniina. Vit upplvdu, at ein franskur antropologur saman við konu síni bleiv ríkin úr aftur úr kolóniini, hvi, er ikki lætt at siga, tey vóru at siggja til ógvuliga fitt fólk.

Vit byrjaðu spakuliga við bornunum; vit spældu við tey, svumu saman við teimum í ánni, og lótu tey ríða á okkara hestum. So við og við sóu foreldrini eisini, at vit ikki vóru so vandamikil. Tí vóru eisini feroyingarnir, sum vóru við okkum móttiknir við opnum ørmum. Høvdu tey komið einsamøll, høvdu tey verið blakað út aftur.

Vit vóru ikki sørt stolt og glað, tá høvdingurin, ta síðstu vikuna vit vóru í Paraguay, persónliga kom til okkara og beyð okkum at koma til eina stóra veitslu, sum skuldi vera í kolóniini í samband við 9 ára stovningardagin hjá »Chupa Pou». Tað var eitt satt upplivsi fyrri okkum, og vit kendu veruliga, at vit vóru goðtikin av teimum øllum.

Achéé indiánararnir eru tann einasta stamman í Suðurameriku, sum enn livir av at veida. Tey eru ofta í fleiri vikur inni í skóginum úttan at hava nakað við sær.

Tey liva sera fátæksliga, og nógvar sjúkur herja har. Næstan øll hava malaria, men sjúkan er ikki so ógvuslig har, sum ein mangan hoyrir. 34% av småbornunum doyggja

áðrenn tey fylla 3 ár, antin av sjúku ella av kulda um náttina. Tí hava vit, hvørja ferð vit hava verið inni í høvuðstaðnum, keypt upp í ein fullan sekk av brúktum klæðum til tey. Tað kostar okkum ikki nógv, og tað er ein fróí at siggja, hvussu tey fróast yvir hesi klæði. Onkur av feroyingunum, sum vóru og vitjaðu okkum, lótu okkum pening sum vit kundu keypa teim heilivág fyrri, og ey vit sera takksom fyrri hetta.

Eitt er vist, indiánararnir høvdu ikki klárað seg úttan hjálp úttanfrá. Tað standa eini hús niðri í kolóniini, sum eru til hjálparar, og har er altíð onkur sjúkráhjálpari, prestur ella antropologur. Tey koma frá allari verðini, og tey hjálpa ikki bert móti sjúkum, men tey berjast eisini fyrri rættindum indiánaranna. Við hjálp frá prestum hava indiánararnir umsiðir fingið rættin til ta jørð, sum upprunaliga var teirra, men sum tey vóru ríkin frá.

Vit vóna at feroingar siggja, at vit ikki eru til vanda, men heldur til hjálpar hjá indiánarunum. Tey eru von við fólk úttanfrá, so tey kunnu ikki útruddast av krimi, sum IWGIA höttir við.

Indiánararnir eru í sjálvum sær eitt hjálparleyst fólkaslag, tey verða ikki vird sum annað enn »skóglús» av hinum, so tey hava einki at siga í teirra egna landi. Men tey eru hóast alt eitt ógvuliga ríkt fólk, tey gleðast yvir tað allarminsta, og tey eru altíð glað og vælhyrd.

Vit fara at takka blaðstjóranum fyrri upptøkuna í blaðnum, heilsan Ann og Flemming.

Landskassans gjaldføri sum tað skal vera, men?

Nakrar viðmerkingar frá Jóngerð Purkhús til lögtingsfíggarlógina vóru herfyri endurgivnar í mál-gagni tjóðveldisflokksins. Í hesum viðmerkingum gleðis landsstýriskvinnan um, at landskassans gjaldføri er nú sum tað skal.

Eg vildi ynskt at eg kundi fegnast við henni yvir hetta stóra »framstíg» landskassans, men tianverri eru grundir til alt annað enn at fegnast. Eg skal í stuttum greiða frá hvi eg ikki kann fegnast. Tí hóast alt skuldi tað verið eitt av edlastu málum politikaranna at fáa gjaldføri landskassans í lagi.

Tað finnst tvínnir háttir at fáa gjaldføri landskassans at vera sum tað skal. Og teir eru sera einfaldir. Ja, so einfaldir, at somu hættir eru galdandi fyrri eitt hvørt virki, skip og eitt hvørt privat húsarhald. Tann eini hátturin er at minka útreiðslurnar, og hin er at vaksa um inntøkurnar.

Og hvønn hátt hevur so sitandi landsstýri gjørt brúk av. Hava teir minkað um útreiðslusiðuna, ella hava teir vaksið um inntøkurnar? Ein privatur kann vanliga ikki gera stórar broytingar í síni inntøku, og er tað tí náttúrligt fyrri hann at fáa

gjaldføri á fótur við at minka um útreiðslurnar. Undantikin frá hesum reglum eru sjálvandi tey hvørs inntøka er so høg, at hundræðals krónur meir ella minni onki hava at siga fyrri teirra gjaldføri. Eg hugsi ikki um hesi fáu, sum hava tilíkar háinntøkur, men um øll tey, hvørs inntøkuálit er ein miðal- ella láginntøka.

Hjá landskassanum er tað soleiðis, at hann kann altíð vaksa um sínar inntøkur soleingi ábyrgdarleys fólk sita við stýri. Landsstýrið valdi ikki at minka um útreiðslurnar, men at vaksa um inntøkurnar.

Og hetta er orsøkin til at eg ikki kann fegnast um at landskassans gjaldføri er sum tað skal. Tí eg spyrji meg sjálv, hvussu er gjaldføri hjá teimum, sum við lóg skulu geva landskassanum hesar nýggju inntøkur. Hvussu hava hesar inntøkulógir ávirkað gjaldføri hjá teimum við láginn-tøkum, sum megu gjalda umleið 3.000,- krónur um árið í ein oljgrunn. Ella hjá tí útróðarmanninum, sum aftaná ein strævan vetur og strævið vár fer sær ein túr til Hetlands ella Íslands at slappa av við konu og 4 hálvvaksum børnum, og skal bløða 1200 kr. í straffi fyrri

at fara út um okkara 200 fjórðinga sjómærk. Hesin politikkur landsstýrisins minnir ikki stórt um danska spælið MATADOR, sum mong heim í Føroyum hava havt sum dagdølju.

Mangt er sum tyðir uppá, at júst MATADOR er inspiratiónskelda (hugvekingakelda) landsstýrisins. Hugsa um tað kortið, sum sigur nakað soleiðis: »Aflever 5 skibe til ...» ella: »Ryk 6 pladser tilbage» (Inntøkulógir við afturvirkandi kraft í 6 mánaðir o.s.fr.

Spyrjið heilsølar, handl-ar, útgærafelag, ja, alt tað borgarliga og privata livið um hvussu gjaldføri teirra er. Øll sunn fornuft vil siga, at í einum samfelag sum er tungt koyrandi frammanundan, og landsins stýri so tekur eini 10 til 15% (250 til 300 mill. kr.) meira inn árliga í skatti, tolli og avgjöldum, har kann gjaldføri einstaklingsins ikki vera sum tað skal.

Broyting fæst ikki í soleingi veljarin letur tann hálønta yvirklassan umbøða seg á tingi og í landsstýri.

Adolf V. Hansen

Nýggj smiðja

hevur latið upp
við Ljósá

Vit gera alt smiðjuarbeiði, bil-
umvælingar og lakera bilar
í øllum støddum

P/f RAGNAR POULSEN

Tlf. 23 111 - 466 Ljósá

**MAÐUR HEVUR
VANDAN
VIÐ – SUM IKKI AKTAR
KOYRISID!**